

C. İstidatlar İtibariyle Cami Oluşu

İstidat, bir şeyin kabulüne olan fitri meyil ve o şeye yerleştirilen manevî program demektir. Bir çocuk ilim itibariyle istediği mesleği seçebilir.

Bediüzzaman Hazreteleri:

“İnsan şu kâinat ağacının en son ve en cem'iyetli meyvesi... ve istidadca en zengini...”

olarak tarif eder. İşte insan bu istidat ve mahiyetinden dolayı, yer, gök ve dağların tahammülünden çekindiği, emaneti yüklenmiş ve kendisine verilen sıfatlarla Cenab-ı Hakk'ın sonsuz sıfatlarını bilmiştir.. Bediüzzaman Hazretleri şöyle der:

“Hâkim-i Bilhak, Rahîm-i Mutlak; insana öyle bir istidad verip, yer ile gökler ve dağlar tahammülünden çekindiği emanet-i kübrayı tahammül edip, yani küçücük cüz'î ölçüleriyle, san'atçılarıyla Hâlıkının muhit sıfatlarını, küllî şununatını, nihayetsiz tecelliyatını ölçerek bilmesidir.”¹

İnsan, kendisine emanet olarak verilen bütün istidat ve kabiliyetleri, layık oldukları şekilde, müsbet sahalarda kullanırsa, manen ve maddeten terakki eder. Onun her bir istidatı, dünya ve ahiret saadetini kazanmak için verilmiştir. Ona verilen akıl, kalp ve hayal gibi duyguların yününü ahirete çevirirse manen terakki eder, ala-yı illiyyine çıkar. Onları nefis hesabına çalıştırırsa onlara zulmetmiş olur, emenette hıyanet cezası çeker ve esfel-i safilin tarafına gider. Çünkü o kadar harika cihazatı “cehennem kapılarını açacak çirkin bir surete çevirmek” en büyük zulümdür.

İnsan o cami istidatları sayesinde imtihana tabi tutulmuştur. Diğer mahlukatta bu istidatlar olmadığından , onlar böyle bir imtihana tabi tutulmamışlardır. Cennet ve cehennem, terakki ve tedenni, ala-yı illiyyin ve esfel-i safilin insanın bu istidatları iyi veya kötü kullanılmasının neticeleridir.

“...İnsan bir çekirdeğe benzer. Nasılki o çekirdeğe kudretten manevi ve ehemmiyetli bir cihazat ve kaderden kıymetli programlar tevdi edilmiş. Eğer insan, şu dar âlem-i arzîde, hayat-ı dünyeviye toprağı altında o cihazat-ı maneviyesini nefsin hevesatına sarfetse;

bozulan çekirdek gibi bir cüz'î telezzüz için kısa bir ömürde, dar bir yerde ve sıkıntılı bir halde çürüyüp tefessüh ederek, mes'uliyet-i maneviyeyi bedbaht ruhuna yüklenecek, şu dünyadan göçüp gidecektir."

"Eğer o istidad çekirdeğini İslâmiyet suyu ile imanın ziyasıyla ubudiyet toprağı altında terbiye ederek, evamir-i Kur'aniyeyi imtisal edip cihazat-ı maneviyesini hakikî gayelerine tevcih etse, elbette âlem-i misal ve berzahta dal ve budak verecek ve âlem-i âhiret ve Cennet'te hadsiz kemalât ve nimetlere medar olacak bir şecere-i bâkiyenin ve bir hakikat-ı daimenin cihazatına câmi' kıymettar bir çekirdek ve revnakdar bir makine ve bu şecere-i kâinatın mübarek ve münevver bir meyvesi olacaktır." 2

İnsanların simaları farklı olduğu gibi, zeka, marifet ve zenginlik itibariyle de farklıdır. Makamları ve meslekleri de ayrı ayrıdır. Bütün bunlar insanın nihayetsiz istidat ve kabiliyetlere sahip olduğunu gösterir. Cenab-ı Hak, insanın ruhuna güzel sıfatları, istidat ve kabiliyetleri koymuştur. Her biri birer çekirdek mesabesinde olan bu kabiliyetleri inkişaf ettirip ağaç haline getirmek veya söndürmek insanın elindedir. Fen ve ilim sahasında meydana gelen harika eserler, maneviyat sahasında yetişen bu kadar mürşit, müçtehid, alim ve veli insanlar, bu istidat ve kabiliyetlerin neticesi ve meyvesidir.

İlim Allah'ın bir sıfatıdır, ancak onu elde etmek için tahsil yapmak gerekir. İnsan aklını tefekkürde kullanarak yetmiş yıllık ibadet kazanabildiği gibi, onu nefis hesabına çalıştırsa, o akıl azap aleti olur. Kalp, iman, marifet ve muhabbetle dolarsa tatmin olur, mahlukat sevgisiyle dolarsa, yersiz bir alet olur.

İnsanın asıl mahiyeti, yani aslı, esası ve hakikatı bu istidat ve kabiliyetleri yerinde kullanarak terakki ve teali etmesiyle anlaşılır... Bediüzzaman Hazretleri şöyle buyurur:

"Şimdi kendi hayatının mahiyetine bak ki, o mahiyetinin icmalî şudur:

"Esmâ-i İlahiyeye ait garaibin fihristesi, hem şuun ve sıfât-ı İlahiyenin bir mikyası, hem kâinattaki âlemlerin bir mizanı, hem bu âlem-i kebirin bir listesi, hem şu kâinatın bir haritası, hem şu kitab-ı ekberin bir fezlekesi, hem kudretin gizli definelerini açacak bir anahtar külçesi, hem mevcudata serpilen ve evkata takılan kemalâtının bir ahsen-i takvimidir. İşte mahiyet-i hayatın bunlar gibi emirlerdir." 3

İnsana bu ulvi gayeler için verilen bu istidat ve kabiliyetler, geçici dünya zevklerinin ve lezzetlerinin uğruna zayi edilirse, insanıyetten hayvaniyet derekesine düşmez mi?

Dipnotlar:

[1](#) Sözler, s. 87.

[2](#) Sözler, s.321.

[3](#) Sözler, s. 128.